

Nr 76.

Ankom till riksdagens kansli den 13 maj 1924 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående omorganisation av Skytteanska lappfolkskolan i Tärna.

(2:a avd.)

Uti en inom första kammaren av herrar *N. J. F. Almqvist* och *G. Rosén* väckt motion, nr 167, har hemställts, att riksdagen ville besluta, *dels* att den Skytteanska lappfolkskolan i Tärna skall omorganiseras i huvudsaklig överensstämmelse med den genom statsrådets och chefens för ecklesiastikdepartementet försorg verkställda utredningen, *dels* för detta ändamål för budgetåret 1924—1925 anvisa ett belopp av 50,000 kronor.

Till stöd för sin framställning anföra motionärerna följande:

»I skrivelse till domkapitlet i Luleå hemställde kyrkoherden i Tärna skoldistrikt inom Västerbottens län år 1918, att åtgärder måtte vidtagas för utförande av nödiga reparationer å Skytteanska skolans och det med densamma förenade barnhemmets lokaler.

I över denna framställning infordrat yttrande vitsordade vederbörande folkskoleinspektör, att ifrågavarande lokaler, som blivit uppförda enligt riksdagens beslut den 14 maj 1895, så förfallit, att deras framtida bestånd allvarligt äventyrades. En omedelbar och genomgripande reparation vore därför av behovet påkallad. Men med hänsyn till skolväsendets i allmänhet mycket efterblivna ståndpunkt inom skoldistriktet framställde inspektören tillika förslag om att skolan skulle ombildas till bättre form och att för detta ändamål erforderliga till- och ombyggnader skulle ske. Detta förslag vann i princip anslutning av såväl skolöverstyrelsen som domkapitlet i Luleå och länsstyrelsen i Umeå.

I anledning av vad sålunda förekommit uppdrog dåvarande statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet åt domkapitlet i Luleå att inkomma med fullständigt förslag angående ordnandet av för skolan och barnhemmet erforderliga lokaler. Den sålunda anbefallda utredningen, vilken påbörjades år 1919, föreligger färdig sedan år 1920 och utmynnar i ett förslag om dels uppförande av en ny skolhemsbyggnad, dels omändring av nu förefintliga lokaler till skolhus och bostadshus för lärare.

Samtliga i ärendet hörda myndigheter hava tillstyrkt den föreslagna omorganisationen.

Vidare har domkapitlet i underdänig skrivelse den 6 september 1922 anmält, att, då intet blivit åtgjort för skolans och barnhemmets förseende med

förbättrade lokaler, dessa befunno sig i ett skick, som, med särskild hänsyn till att läroanstalten tillhörde staten, icke kunde betecknas annat än såsom ovärdigt och som omöjliggjorde en nöjaktig undervisning och fostran av barnen i anstalten. Domkapitlet hemställde fördenskull enträget, att ombyggnadsfrågan måtte om möjligt föreläggas 1923 års riksdag.

Slutligen hemställdes i motion vid 1923 års riksdag om ett anslag av 25,000 kronor för år 1924 till omorganisationens påbörjande. Denna motion vann emellertid icke riksdagens bifall.

Efter inspektion sistlidna oktober månad av skolan och med densamma förenade barnhemmet har vederbörande folkskolinspektör till domkapitlet i Luleå ingivit en skrivelse, vari inspektören säger sig hava erhållit ett så beklämmande intryck av den vanvård, anstalten är utsatt för, att han icke kunnat underlåta att göra förnyad anmälan därom.

I nämnda skrivelse har inspektören bland annat anført, att lärarbostaden numera vore obeboelig, varigenom det anmärkningsvärda förhållandet inträtt, att staten måste erlægga hyresersättning till den vid skolan anställda lärarinnan, ehuru en bostadslägenhet om tre rum och kök finnes.

Vidare inhämtas, att den för gossarna i barnhemmet avsedda salen är så bristfällig, att den måst utrymmas, att källaren är oduglig, att golvet i köket, vilket även tjänstgör som dagligrum, är fullständigt utnött o. s. v.

Med överlämnande av inspektörens skrivelse till Kungl. Maj:t har domkapitlet för egen del bl. a. anført följande:

Även om det statsfinansiella läget påfordrar den största sparsamhet från statens sida, kan utan tvivel med fog göras gällande, att återhållsamheten i statsutgifter icke får drivas så långt, att institutioner, för vilka staten iklätt sig ansvaret, tillåtas helt och hållet förfalla och göras obrukbara. Beträffande Skytteanska skolan i Tärna, inrättad till fromma för den ytterligt fattiga befolkning i en församling, som med fog torde kunna kännetecknas såsom rikets hjälplösaste och från kulturen mest isolerade kommun, synes statens ansvar icke kunna påkallas med mindre styrka än om det gällde en undervisningsanstalt i hjärtat av Sverige. För Tärna-befolkningen framstår skolan med sitt barnhem såsom en exponent för statens omvårdnad om socknen och såsom den centrala läroanstalt, omkring vilken hela församlingens skolväsende är grupperat. Huru små anspråk fjällborna än må hava på allmänna anordningar för undervisningen och särskilt på skollokalernas och hemmens ändamålsenlighet och hygien, kunna de icke undertrycka sin undran över statsskolans förfall.

Fjällbefolkningen är i många hänseenden efterbliven och oföretagsam. De allmänna strävanden till de avlägsna ödebygdernas uppräckning, för vilka staten ikläder sig stora uppoffringar, äro i detta fall bragta i fara att verka i rent motsatt riktning, vilket måste allvarligt beklagas.

I betraktande härav kan domkapitlet icke undgå att inför Eders Kungl. Maj:t ånyo underdånigst frambära den verkliga trängande angelägenheten av att åtgärder vidtagas, som kunna möjliggöra den Skytteanska skolans och barnhemmets snara försättande i ett för staten värdigt samt för barnens undervisning och fostran brukbart skick.

I den till riksdagen nu överlämnade statsverkspropositionen har emellertid intet anslag upptagits till nämnda ändamål. Det är dock, såsom torde framgå av ovanstående, oundgängligen nödvändigt, att ifrågavarande statens egendom omhändertages och iståndsättes, såvida den icke skall förfalla till total värdelöshet.

I de av byggnadsstyrelsen för omorganisationen gjorda kostnadsberäkningarna torde numera på grund av de förändrade tiderna en nedsättning med minst 20 proc. kunna äga rum.»

Då någon fullständig utredning i ämnet icke blivit utskottet förelagd, har utskottet icke funnit sig nu kunna intaga någon ståndpunkt i avseende å en ifrågasatt omorganisation av den Skytteanska skolan i Tärna. Då emellertid utskottet inhämtat, att de nuvarande skolbyggnaderna för närvarande befinna sig i ett sådant skick, att undervisningens bedrivande därstädes äventyras och fara föreligger, att de helt förfalla, anser utskottet ett omedelbart och snabbt ingripande från statens sida vara av nöden för att möjliggöra byggnadernas nödortfoga isåndsättande. Någon närmare utredning föreligger visserligen icke rörande kostnaderna i detta hänseende, men har utskottet med hänsyn till den trängande beskaffenheten av ifrågavarande angelägenhet ansett sig böra tillstyrka, att ett mindre belopp, 25,000 kronor, ställes till Kungl. Maj:ts förfogande för att genom länsstyrelsens i Umeå eller vederbörande ortsmyndigheters försorg bringa de nödvändigaste istandsättningsarbetena till verkställighet. Utskottet förutsätter därvid, att anslaget användes allenast till sådana reparationsarbeten, som även vid en eventuell omändring av ifrågavarande byggnader kunna komma till nytta. I samband härmed har utskottet emellertid velat uttala sin förväntan, att Kungl. Maj:t till nästa års riksdag föranstaltar om utredning rörande frågan om Tärna-skolan i hela dess omfattning, såväl spörsmålet rörande eventuell omorganisation av skolan som frågan om de erforderliga totala byggnadskostnaderna, och har utskottet funnit sig böra hemställa, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning i dessa hänseenden.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av herrar Almkvists och Roséns ovanberörda motion, må

a) för istandsättande av Skytteanska lappfolkskolans i Tärna och det med densamma förenade barnhemmets nuvarande byggnader för budgetåret 1924—1925 anvisa ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor;

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning såväl beträffande ifrågavarande skolas omorganisation som i fråga om de totala byggnadskostnaderna för de nuvarande lokalernas försättande i fullgott skick samt för 1925 års riksdag framlägga det förslag, vartill sagda utredning må giva anledning.

Stockholm den 13 maj 1924.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.